

Ovdje u naznakama »hladno«, »crno«, »golo« postoji čitava inverzna, obrnuta mitologija dobra, ono što se javlja kao blistava antiteza »bijelim fašističkim labudovima«. Svetina jednu uobičajenu, da ne kažemo i otrcane sliku oživljava novim rasporedom. Začudnost koja se akumulira u ovom obrnutom rasporedu slika, obnavlja i oživljava jezik. No, Svetina pretpostavlja sheme i njegova poezija, slično Rembaudovoj, živi u topografiji starog razarajući ga iznutra. Stoga je to često i poezija koncepta, poezija zadatka. Kao i svaka avangarda i poetska avangarda, prije svega, računa na održivost jezika/svijeta kao zadane celine, kao pretpostavke svog razgradnjanja. Ustoličeni jezik, sva kodnevna, uvedena mitologija drugi je krak metaforičke »prerade« iskustva. Tek »čitani« zajedno, avangarda i njen antipod — tradicionalizam iskustva, ispunjavaju svoju zamišljenu zadaću.

povratak formi u američkoj poeziji

piter mainke

U 1950-ih i 1960-tim godinama tradicionalni oblici stiharična, metar, formalna struktura — bili su odbacili mnogi iz mlađe generacije kao umorne, otrcane i beskrvne. Pesnici bitnici, kao Alen Ginzberg i Gregori Korzo, na primer, nisu se slagali s »pravljenjem« pesama: ponovo pisati znači izgubiti spontanost, skinuti masku između čitaoca i pesca. Čak i ranije u ovom stoljeću, modernistički pokret, koji su predstavljali Ezra Paund i Viljem Karlos Vilijem, izabroa je slobodni stih, nejedanica i nerimovane retke koji su se nadmetali s uobičajenim govornim jezikom. Osećam u kasnim 1970-tim preokret trenda ka razuzdanosti, plahovitosti, spontanosti; sve više i više američkih pesnika vraća se ka tradicionalnim formama. Danas je uobičajeno da se vide u časopisima establišmenta koji štampaju ozbiljnu poeziju — kao i u avangardnijim »malim časopisima« — soneti i sestine, vilanele, balade, slobodni stihovi i rimovani kupleti. »Dobroučnjena« pesma nije više pod sumnjom, i čini se da stiće poštovanje i da se mnogo sledi u svim segmentima »batrgajuće« literarne scene SAD — od njujorške škole do losandželoske grupe, od srealista do misaonih pesnika.

Po meni, ova promena pravaca je najupadljiviji razvoj u američkoj poeziji za poslednjih pet godina. Izgledalo bi da nije slučajno što se novi urednik »Poezije« (»Poetry«), časopisa s prestižom, Džon Frederik Nims (John Frederick Nims), klasični naučnik i pesnik, oslanja na epigramme i druge čvrste, polirane forme. Pri tome, novi konsultant za poeziju pri Kongresnoj biblioteci (najблиži ekivalent SAD za Pesnika Laureata / Poet Laureate) te Viljem Meredit (William Meredith), koji je za svoju sopstvenu poeziju rekao: »Ja u najvećem delu vremena prihvatom disciplinu rime i metra«. I Meredit piše oko šest pesama godišnje, što je daleki odjek onog spontanog toku koji su preporučili bitnici.

NAJTRAJNIJI GLAS

Možda je najbolji primer ovog trenda Hauard Nemerov (Howard Nemerov), čije je vreme konačno došlo. Na susretu američkih vodećih pesnika prošlog proleća (svi su bivši konsultanti za poeziju pri Kongresnoj biblioteci) u Vašingtonu, njegovo čitanje pesme »Naučnikovo sanjarenje u slikarevoj kući« (»The Scholar Dreaming in the Painter's House«) naišlo je na najšire ovacije. On je pisao divne pesme više godina, ali je bilo uobičajeno što je smatrana staromodnim, akademskim, odviše intelektualnim. Ali, 1978. njegove »Sabrane pesme« (»Collected Poems«) su osvojile i Pulicerovu (Pulitzer) i Nagradu nacionalne knjige (National Book Award), i to zasluzeno: (to je izvanredna zbirka i Nemerov danas stoji, po mome mišljenju, kao najtrajniji glas svoje generacije, raznovrsniji i suptilniji od Louela, savremeniji u odnosu na sadašnje zbijanje od Ginzberga i intelligentiji od bilo kog savremenog pisca. On se prihvatao nauke, religije, politike, psihanalize, televizije, medicine — svih trendova, dostignuća i razočaranja današnjeg društva, i uneo je sve ove subjekte u glavnu struju angloameričke poezije. Evo jedne od njegovih pesama pod nazivom »Kompanjoni« (»The Companions«):

Bilo je obično da bogova ima posvud, a sad su otisli
Sećam se jednog, u zeleno-sivom kamenu,
Koji me je promatrao svojim čutljivim očima
A na grančici bresta koja je visila nad putem
Bio je drugi; on je kreštao na mene u danma bez vetrat.

Stoga se svaka novost ispituje na poligonu održivosti starog. Ako staro nije dovoljno čvrsto, ukorijenjeno i vitalno, ako nema zadane konotacije, onda se i avangarda batgra u nečemu što je prostor bez odjeka. A to je prostor u kojem se i zbiva novost iskustva, novost onoga što poezija svojim razgradnjama ponovo gradi.

NAPOMENE

¹ Navodim stihove po prepjevu Ljubomira Stefanovića, koji će se uskoro pojaviti u izdanju riječkog časopisa »Dometik«.

² Lea Žečković: »Uho vraca vid«, MH, Zagreb, 1975.

³ Uzeto iz zbornika »Slovenačka mlada lirika«, »Prosveta«, Beograd, 1975.

Prijevod pjesama Ive Svetine: Petar Vujičić.

Sad kad je otišao mislim da je on želeo nagradu
Zato što je pokušao da govori mojim jezikom koji je
Otišao konačno duž imitacije govoreće zveri.

Možda je htio pomioć, možda su oni uzniknuli
Kako su mogli, ili su bespomoćno počeli da
Ulaze u moju misao sa »čitaj me«, »odgovor mi«
Ili »nauči me kako da budem gde sam,
I u povratku da me nauči da sam ja u tebi
Onda sam te tražio u fontani, suncu i zvezdi.
To je interpretacija, duboka glupost čoveka
Mislići da stvari mogu krešati na njega više od stvari.

I sada dolaze ovi glasovi sa zemlje
I ulaze mi u glavu, sve dok artikulisani zvuk
Može da govori njima. Mi idemo istim putem
Zajedno putem, i ja sam se onda vratio.
Moraću bih da uradim, pretpostavljam, da su porasli tako
(apstraktno

Tako da sve usamljene letnje noći postaju fakta
I kad više ne slušam signale kriketa
Niti čitam konstellacije svitaca dok svetle.

Ova pesma je sašvim jasno u glavnoj tradiciji engleske literature — jedna vrsta odgovora na Vordsvortovu »Besmrtnu odu (»Immortal Ode«), na primer — pa ipak, veoma američka takode: njen kolokvijalni ton (»Nekada je bilo bogova posvud, a sad ih više nema«), njena egzistencijalna sumnja (»To je sve samo ne interpretacija, duboko ludilo čoveka...«), njena bažična ali dvostrisrena afirmativnost, na nejasno religiozan način (»I tako dolaze ovi glasovi sa zemlje«). Nemerov zna da postoji misterija u srcu stvari, ali on ih ne romantizuje.

UTICAJ ROBERTA FROSTA

Glasovi koji stoje iza glasa Nemerova pripadaju velikima: Vordsvort (Wordsworth), Jefts (Yeats), Valas Stivenz (Wallace Stevens), Tomas Sternz Eliot (T. S. Eliot), a posebno glas koji je bio nepopularan među opštetevačeom oligarhijom poezije SAD, tokom mnogo godina, Robert Frost. Nemerov je jedan od nekoliko naših pesnika koji je ostao uz Frosta, koji je učio od njega i izradio svoj sopstveni glas od onoga što je naučio od njega.

Oživljjeni interes za Roberta Frosta je primer onoga o čemu govorim. Bila je čitava bujica knjiga o njemu, uključujući obimnu biografiju Lorensa Tompsona (Lawrence Thompson), kritičku studiju Račarda Poirijera (Richard Poirier) i knjigu Donalda Hala (Donald Hall), s puno simpatija, »Sećanja na pesnike« (»Remembering Poets«). Frost je, naravno, uvek bio popularan u američkom narodu, možda iz pogrešnih razloga, ali uglavnom nije bio kritičarima i drugim pesnicima, a posebno ne među mlađim pesnicima. Jednom rečju, Frost je bio obožavan kao znamenita ličnost, ali sve do sada nije bio uticajan.

Pre deset godina, kada bih lutmačio Frosta u svojoj poetskoj radionici, mlađi pesnici ga nisu voleli, i to iz posebnih razloga: on je bio konzervativan politički koliko i pesnički, bio je odviše rezervisan i zatvoren (kod Frost-a nema mnogo seksa i misaonosti, izuzev samo sa strane), i bio je odviše formalan. Njegova klasična osnova, njegova ljubav prema pastoralnoj latinskoj poeziji i engleskoj poeziji 19. veka, njegovo igranje rimom činilo ga je mlađima izričito staromodnim. Nikakvih sirenističkih sličnosti, nikakvih »dubokih slika« iz dubine njegove podvesti. Frost je definisao slobodni stih kao igranje tenisa sa spuštenom mrežom. A u to vreme svi su želeli da pišu slobodan stih. Formalna oezija je smatrana kao uskli kaput koji ograničava neprirodno. Mlađi pisci su prevideli ono što je jedan od njihovih heroja, Dilan Tomas (Dylan Thomas), napisao:

Vreme me je držalo zelenog i umirućeg
Mada sam tonuo u mojim lancima kao more.

Oni su gledali na formalne stihove kao na lance, u redu, ali nisu verovali da se može nijima pisati. Ali danas američki pesnici ponovo shvataju da forma može da bude obogačujući i oslobođujući atraktiv u njihovoj poeziji. Međutim, istina je, mislim, da oni gledaju s divljenjem ne na formalne kvalitete Tomasove poezije, već na neformalnost, divlje ekscese njegovog života. Ali, to je već drugi subjekt.

VRLINE FORME

Forma oslobođa pesnika (ili može da oslobođa pesnika) zato što potiče njihove duhove novim konfiguracijama, novim grupama reči dijktiranim samom formom. Pesnik koji piše u slobodnom stilu u potpunosti zavisi od sopstvenih izvora, a većina pesnika nema novih ideja, novih ritmova, novih slika kada potpuno zavise sami od sebe. Pesnici se, najzad, i ne odlikuju svojim idejama: to je za filosofe. (U stvari, ideje mnogih dobroih, najvećih pesnika u našoj zemlji teže ka tome da budu užasavajuće kad već nisu podsmešljive: mislite na neke od divljih verovanja koje su sobom doneli Jejts, Paund, Eliot, Lorens (Lawrence), Kamingz (E. E. Cummings, Olson).) Ono što pesnici najbolje čine je da se vraćaju, ponovo i ponovo, primarnim ljudskim snovima o ljubavi, strahu, mržnji, odgovornosti, izolaciji i društvu. Oni žele da »to učine novim« (u frazi Ezre Paunda), da učine da njihove pesme govore kako svom vlastitom, tako i vremenu koje dolazi, i oni pronađe da formalna poezija pruža kičmu njihovim vizijama, što obično nedostaje slobodnom stilu. Ričard Vilbur (Richard Wilbur), jedan od naših najboljih i naj-formalnijih pesnika, jednom je poredio poeziju s duhom u boci: snaga duha potiče iz fakta što je on bio potisnut u toj boci.

Jedan od najuticajnijih pesnika u poslednjih 20 godina bio je Teodor Retki (Theodore Roethke) i njegove najranije pesme, koje su ljudi voleli kopirali, bile su one u slobodnom stilu, kao »Izgubljeni sin« (»The Lost Son«) i »Razmišljanje na Reci ostrice« (»Meditation at Oyster River«); danas ljudi hoće da naznače njegove čudesne vilanelu kao »Prava stvar« (»The Right Thing«) ili njegove kratke rimovane pesme kao »Valcer moga tate« (»My Papa's Waltz«) i »Još jednom, runda« (»Once More, the Round«). Ovde je njegova vilanelu pod nazivom »Ustajanje«:

Ustao bih da bih spavao, i ustao bih polako
Osetio bih sudbini i ono što ne mogu da strahujem
Učio sam idući gde bih mogao da idem

Mi mislim osećanjem. Šta se tu ima znati
Čuo sam igrajući od uva do uva
Ustao bih da bih spavao, i ustao bih polako
Omi koji su blizu mene, koji ste?
Nek Bog blagoslovi Zemlju! Išao bih polako tam
I učio idući gde moram ići.

.....
Velika priroda mora učiniti drugu stvar
Meni i tebi; uzmi dragi vazduh
I, ljupko, nauči idući gde se ide

Iza Retkijevih pesama možete čuti glas velikog engleskog mistika Vilijema Blejka (William Blake). Tradicionalne forme čine to: uvek postoje odjeci (ehoi), i kada je to dobro učinjeno, odjeci pojačavaju više no što zbune.

POETSKA SNAGA versus (prema) RETORIČKOM ŠOKU

Ovaj obnovljeni interes za umetnost reflektuje se u mnogobrojnim nagradama. Mlada žena Merilin Haker (Marilyn Hacker) dobila je Lamontovu nagradu (Lamont Prize) i Nagradu nacionalne knjige za svoju prvu knjigu »Predstavljanje mira« (Presentation Piece). Njena knjiga je ispunjena vilanelama koje veoma moderno zvuče, sonetima i sestinama, i ona je, jasno, jedna od najboljih među neo-formalistima. Drugu nagradu, najveću, dodelio je Nacionalni institut za Umetnost i književnost (National Institute of Arts and Letters) Dž. V. Kanigamu (J. V. Cunningham) za životno delo prvorazredne poezije. Sve doneđavno Kanigemova poezija je bila skoro spektakularno ignorisana — izgledala je čitaocima kao zastarela, hladna, bezosećajna. Postojao je opšti pogled da više ne možete biti plahoviti u formalnoj poeziji.

Kanigam nije vikao, kao bitnici, ali je umanjivao, kao Frost: mislim da je, na drugoj stazi, nedovoljno iskazivanje snažnosti. Kada se pojavio »Urlik« (»Howl«) Alena Ginzberga 1956, svi su bili očarani osvežavajućim snagom i pozitivnošću njegovog glasa. Ona počinje:

Video sam najbolje umove moje generacije razorenе
ludošću, koji umiru histerično nagi...

Samouvereni glas »Video sam najbolje umove...« (»I saw the best minds...«) bio je dobar za našu poeziju, on je popustio. Ali u to vrijeme niko se nije dvomio da postavi uobičajeno pitanje: Ko je rekao da su oni najbolji umovi ove generacije? Zapravo, oni uopšte i nisu bili to: oni su bili tek Ginzbergovi prijatelji. I danas već deo Ginzbergove poezije izgleda podbulio i zastarelio od Retkijevih vilaneli. Dobra poezija bi se mogla podeliti — bilo ona tradicionalna, bilo ona u slobodnom stilu — u dve bazične grupe: neke pesme, kao »Urlik«, čine svoju impresiju pri prvom čitanju, zbog kvaliteta iznenađenja, novosti, šoka ili originalnosti. Druge, kao Frostova »Most koji vodi na zapad« (»West-Running Brook«) ili Villurova »Pisac« (»The Writer«), govore tiho i misaono, ali rastu snažnije i pominudnije pri ponovnom čitanju. Obe vrste pesama su neophodne za zdravu nacionalnu poeziju, ali ova druga grupa je važnija.

Mnoge od Kanigemovih pesama su u toj drugoj grupi: one su plahovite, iako tendiraju da budu bez označke eksklamacije (ponovo, kao Frostove), ustrajne su zato što se bave većim pitanjima u formi koja je i razrađena i »pamtiva«. Ovde je nje-

gova pesma, sonet manje ili više o toj temi, pod nazivom »Ostareli ljubavnici u jednoličnom stilu« (»The Aged Lover Discourses in the Flat Style«):

Oni su, možda, oni kojima strast daje gracioznost
Koji izvode figure poput igrača na pozornici
Ali to nije za mene, ne za moje godine
Ne za moje debelo lice i košturnjava ramena
Tako u svojoj trapavosti pronalazim mesto
I koristim za strast: time ignorisem
Moje gaučoće i tvoje, i ne osećam više
Mučnинu apsurdnog zagrljaja.

To je pakt koji je čovek učinio, u flešu
Biti tako zauzet vlastitim osećanjima
Njihove ljubavi su zauzete svojim
A ne u uniji. Tako uhvaćeni u mrežu
Kao ribice u pokretu, svakog sa svakim u konspiraciji
Da bi jednom blio zajedno i usamljen.

Cini mi se da pesma kao ova, tiha i skromna, mnogo više govori o seksualnoj ljubavi od svih vikanja hipi—pesnika (hipie poeets), koji nastavljaju da urliču »Pogledaj me! Gledajte šta radim! Kakva šala!« Svaka je dobro imati osećajne pesnike, pesnike sa srcem. Ali pesnika sa srcem i mozgom: to je čudesna nagrada. Izabratи da se piše u formalnim stihovima ne znači da imas bilo koje od ta dva, ali u rukama naših najboljih pesnika formalni stil donosi izvesnu svesnost poetskih tradicija, istorije, mogućnosti jezika. I postoji izvesna skromnost kada se bira formalno pisanje; čovek je svestan velikih poema napisanih ranije, a ta svesnost je dobra za dušu, a često i za samu pesmu.

EMILI DIKINSON prema (versus) VOLTU VITMENU

Zašto smo mi došli u američku poeziju u tom posebnom trenutku, sasvim je jasno, ali je teško reći u kojem pravcu ćemo ići odavde. Naša istorija je, nakon svega, veoma kratka, u poređenju s drugim poezijama. Američka poezija i nije zapravo počela sve do polovine 19. stoljeća, s ovo dvoje različitih ljudi, Emili Dikinson i Voltom Vitmenom (Emily Dickinson, Walt Whitman). Oni ranije pesnici, kao En Bredstrit, Edward Tejlor, Džouns Veri (Anne Bradstreet, Edward Taylor, Jones Very), pišu u kolonijalnoj Americi, talentovani su i interesantni, kao Longfellow, Brajan, Vitijer i Emerson u 19. veku (Longfellow, Bryant, Whittier, Emerson), ali mislim da niko ne može da ih uporedi s njihovim britanskim »suparnicima«, od Miltona (Milton) do Tenisona (Tennyson). Edgar Allan Po (Edgar Allan Poe) je interesantan zbog odgadjajućih činjenica: on je uticao na Bodlera i francuske simboliste, koji su kasnije uticali na T. S. Eliota; ali da-nas Poa niko ne smatra velikim pesnikom.

S Dikinsonovim i Vitmenom dobili smo dva snažna i originalna glasa, čisto američka, i još uvek divno čitljiva i danas uticajna. Dikinsonova je pokazala šta se može uraditi kompresijom, intenzivnošću, skeptičizmom i duhovitošću; Vitmen je pokazao šta se može uraditi ekspansivnošću, optimizmom, mističnom vizijom i snagom. U početku se Dikinsonova čimila uticajnjom, dok se moderna poezija čini uvučena u sebe, tražeći, u Eliotovim terminima, »objektivni korelativ« — egzaktna slika — za umutrašnje emocije. Kada je Vilijem Karlos Villijems počeo da se pojavljuje u posleratnom periodu, Vitmen je postao najuticajniji, vidičiv iza kolokvijalnog jezika i svakodnevne Villijmsove subjektivne materije, iza Retkijevog slobodnog stila, »kontrolisanog—disanja« linija Carlsa Olsona i deklamatorne poezije bitnika u 1950-tim i 1960-tim godinama.

T. S. Eliot: SLEDBENICI I POBUNJENICI

Pri kraju stoljeća, američka poezija još nije bila rođena u javnoj svesti. Vitmen i Dikinsonova nisu tada još bili poznati kao Longfelou i oni koje je Po nazivao didaktičkom školom Novog Engleske. Poesija T. S. Eliota je kritička i publiscistička veština donela su američkoj poeziji internacionalnu pažnju. Kada danas ljudi pročitaju dve prve linije »Ljubavne pesme J. Alfreda Prufrocka« (»The Love Song of J. Alfred Prufrock«):

Podimo onda ti i ja
Kada se veće širi prema nebu...

oni se osećaju udobno s tim kao s tradicionalnom romantičnom poezijom. Ali, sledeći stih ih zaustavlja:

Kao pacijent eterizovan pod stolom...

Kako može veće da bude poput pacijenta? Šta se ovde dešava? Omi su bili zbuđeni. To je Paundov kredit da je znao šta Eliot radi i što mu je pomagalo da objavljuje, a to nije bilo mnogo preno što je T.S. Eliot zadominirao američkom poezijom. Svi mlađi američki pesnici 1930-tih i 1940-tih godina nastali su na Eliotu. Poesija je postala aluzivna, teška, ironična, određena: ukratko, »modernistička«. Nakon nekoliko dekadu (Eliot je živeo sve do 1965) došlo je ono što se nazivalo, uobičajeno na štetan način, »akademskim«, s Alenom Tejtom i njegovim znanjem kao staromodnjim liderom. Ali, to je bila bazična vrsta poezije napisane do 1950-tih.

Postojali su glasovi protiv Eliota od početka, posebno Frostov, koji je išao svojim sopstvenim putem, i Villijema Karlosa Villijemsa, koji je želeo da nastavi Vitmenovim stopama i kre-

ra američki idiom. Vilijems je osetio da je Eliot odviše britanski, odviše literaran i odviše aristokratičan; i kada je originalni impuls »modernizma« opao, američka poezija je pobegla u koleđe i školske klupe i postala umetnost za »elitu«, ne za publiku. Tako, kada je došla bitnička revolucija, to je bila osnažujuća promena: forma je bila slomljena, poezija se recitovala u noćnim klubovima i na uličnim uglovima, bila je čitana uz džez — pratnju, odjednom je ponovo postala popularni pokret. Ona je donela svezi vazduh u učionice i uticala čak i na takve pesničke kakav je Robert Louel, koji je počinjao u drugoj modi.

Bitnički uticaj je takođe bio odgovoran za širok prodor beskrupulzno loše poezije; svi slobodni stihovi su počeli da budu nalič jedan drugom. »Dole sa standardima«, uskliknuo je formalno tradicionalni pesnik Karl Šapiro, i on je odišta pao. Izgledalo je teško reći šta je bila dobra pesma i šta je bila zapanjujuća otvorena deskripcija, reći je, mentalnog sloma, narkomanije, razvoda, seksualnog prepostavljanja. Ali to je otvorilo američkoj poeziji nove puteve pisanja, nove subjekte i, što je još važnije domelo novu energiju i prijeme narastajućem telu pisaca.

Kada je taj impuls opao, što je i moralno da bude, izgledalo je da se formiraju razne razdvojene grupe: misaoni pesnici, kao Louel (Lowell), Vilijem Snodgras (William Snodgrass), Silvija Plat (Sylvia Plath), En Sekston (Anne Sexton) i drugi; »duboko, imaginativni pesnici Srednjeg zapada, predvodeni Robertom Blajem i pod uticajem španskog, radije no francuskog srealizma; pesnici projektivisti, predvodeni Carlson Olsonom, s njihovim idejama o kontroli, dahu, etc. Možda je najveći talas 1960-tih i 1970-tih godina došao od raznih grupa »rastuće svesti« koje su nastale u to vreme: svesti crnaca, ženske svesti, hispanoameričke svesti. Pošto većina ove nove poezije nije bila posebno »pamtiva«, dosta dobrih mlađih pesnika — kao Majkl Harper (Michael Harper), Edvard Fild (Edward Field) i Adrijan Rič (Adrienne Rich) — istupilo je lilična grupa da bi učinili posebnu uslugu američkoj književnosti. Oovi pesnici su takođe bili pod uticajem povratka na tradicionalne forme. Čak i žena kao Mjuriel Rikejer, koja je konačno razvila vitmenovsku liniju u većem delu svoje poezije, pisala je neke snažne i dirljive formalne pesme, a ova kratka je rođendanska pesma iz njene knjige »Breaking Open«:

Sada, kad mi je pedesetšest
Dodi i slavi sa mnom —
Šta se dogodilo pesmi i seksu
Sad kad mi je pedesetšest
Otri, ligraju, ali različito,
Sa smrću i razdaljinom u sredini;
Sad kad mi je pedesetšest
Dodi i proslavljam sa mnom.

POKRET NATRAG KA IZVORU

Da sažmemo. Zahvaljujući svim vrstama izuzetaka u tako velikoj masi pisanja, osećam da postoje dva velika talasa u američkoj poeziji 20. veka. Prvi je bio talas »modernizma«, koji je otpoceo s T. S. Eliotom u 1920-tim. Drugi talas, o kojem mislim da je apoteoze romantizma, ili neo-romanticizma, bio je bazično slobodni stil bitnika i misaonih pesnika, predvođen primjerom Vilijema Karlosa Vilijemsa u 1950-tim. A sada, u kasnim 1970-tim, osećam da se plima vraća ka mnogo tradicionalnijem pisanju, s Frostom kao uticajnom figurom, ali još uvek držeći se ove forme novih subjekata, »mlisaonih« mode i mnogo ličnijeg glasa, koji su nastali u poslednjih 25 godina. Možda je to tek mala struja — i teško je reći da li je neko u njoj. To bi moglo biti nalik onom što Frost opisuje u svojoj divnoj pesmi »Most koji vodi ka zapadu«:

Govoriti o suprotnostima, gledati kako most
U belim talasima žuri nasuprot sebi.
To je zato što u vodi smo bili
Dugo, dugo pre drugih životinja (kreatura) ...
Naši životi jure dole šaljući sat.
Mostovi žure dole šaljući naš život.
Sunce žuri dole šaljući most.
I postoji nešto što šalje ka suncu
To je pokret natrag pravo ka izvoru
Prema struci, da vidimo nas,
Tribut struje ka izvoru.

Mislim da poezija uvek mora da se vraća svom izvoru. Uvek će biti strujanja, oseka, plima i izvora različitih veličina i formata. Pokušao sam da opišem gde se, po mome mišljenju, ta plima danas razvija. Ali gde je izvor? Mislim da mora da postoji vrsta misterije i čudesnog u centru ljudskog iskustva, a bazični pesnički posao je da, između ostalog, to imenuje, da se nad tim čudi i da to ne spase.

S engleskog preveo:
Ivan Kocijančić

BELEŠKA

Pesnik i profesor literature pronašao dokaze promene od »slobodnog stiha« ka tradicionalnijim formama među američkim pesnicima. Tokom objašnjavaanja ovih promena, profesor Mainke nudi pregled širokog dometa, ali i visoko ličan, američke poezije 20. veka.

Piter Mainke je profesor literature i direktor radionice pisanja (pisarnice) pri Ekerd kolodžu u Sent Pietersburgu, Florida. Objavljivao je eseje, pesme i priče u raznim časopisima napisao je i studiju o pesniku Hauardu Nemerovu i nekoliko zbirki pesama među kojima je »Nočni voz i zlatna ptica« (»The Night Train and the Golden Bird«). Esej je preuzet iz časopisa »DIALOGUE«, (DIALOGUE) sveska 12, 1979, broj 4.

KOD TRAFIKE

ivan negrišorac

VINSKE MAŠTARIJE

tvoj osmeh
kao reckasto sećivo kuhinjskog noža
dok nesmotreno grčiš mišiće lice
i prolaziš mi krvotokom kao povorka mrava
sasvim slučajno postojiš van mene
odlaziš u svakodnevne kupovine i neočekivane susrete na ulici
nehotice uključeni u običaje lepog ponašanja
nepotrebnim predstavljanjem
kao da moje telo nije zasićeno tobom poput soli iznikle na znoju
poput redovnog iščešljavanja peruti nad čelom
i dok razgovaramo čini mi se da sedim pred ogledalom
prateći sopstvene pokrete usana
kao dete u pribiranju piljaka zaneseno isaignačem koga nema
Aristofane pesniče
niko ne veruje da smo rođeni prepovoljena tela
dok pravo na istinu polaže Diotima proročica duge kose i
kratke pameti
pa kako da upotpunjim shvatilim posvećenje zemlji
tebe opipljivu kao hleb
tebe trošnu kao pepeo na lomači
pa kako da reći ne dodam tvom čudnom postojanju
a postelja

MUDRO JE

Spremaš večeru za dvoje.
voleo bih da se posećeš režući krastavac i crni luk
dolivajući ulje uz spore kazaljke budilnika.
izadeš li još uvek na terasu
da posmatras reku kako u večeri klizi u nizvodne oblake.
prve svetiljke grada kao žumance u vrelom ulju
i siromašna zvezda.
pitaj se kako slika u mojim očima ne rasputne se u krhotine
nalič oblacima što menjaju oblik i boju
pitaj se kojim čudom još vidim reku kao tvoje golo kuhinjsko
telo što migolji se poda mnom i kao zmija gmiži u svoje leglo.
po stolu na kom će jesti klizi bubamara
a pomicljam na Heraklitu:
mudro je priznati da je sve Jedno.
podijem kažiprst kradom i žutu utrobu razmazujem po stolnjaku.
moraćete ga brisati salvetom mišleći da je neko neoprezno
kapnuo gulaš iz konzerve.

Branimir Karanović: AUTOBUS, serigrafija

KOD TRAFIKE

očekujem
da se pojaviš oko trafičke
da se tvoja fotografija štampkom prikačena uz staklo
konačno fiksira u vazduhu.
bez obzira na noćnu vlagu i slabe svetiljke.
kosa u offset tehniki začelišana i uhvaćena šnalom
dojke na srednjim stranicama bulevarских listova
pupak u velikim tiražima.
kamere su već spremne.
kod trafičke čekam
i češem se po bubuljici raskrvaljenoj na vratu
unapred zbuđen ako se ne pojaviš sama.
ili si nedostupna kao polivači parkova
koji su nas vodom iz šmrka
obarali na travnjak.